

NWSA-Vocational Sciences
ISSN: 1306-3111/1308-7355
NWSA ID: 2014.9.4.2C0054

Status : Original Study
Received: February 2014
Accepted: October 2014

E-Journal of New World Sciences Academy

**Neslihan Onur
M.Hamil Nazik**

Gazi University, Ankara-Turkey
nesonur@gmail.com; hnazik@gazi.edu.tr

<http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2014.9.4.2C0054>

**ÖĞRETMENLER İÇİN BİREYSEL FİNANS ALANINDA FİNANSAL TUTUM ÖLÇEĞİNİN
GELİŞTİRİLMESİ (FTÖ): GEÇERLİK VE GÜVENİLİRLİK ÇALIŞMASI**

ÖZET

Bu çalışmayla, bireylerin finansal planlama ve yönetim konusunda finansal tutumlarını belirlemeye yönelik Finansal Tutum Ölçeği (FTÖ)'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması açıklanmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması mesleki ve teknik orta öğretimde görev yapan öğretmenler üzerinde yapılmıştır. Finansal Tutum Ölçeği (FTÖ) 24 maddeden oluşan 5'li Likert tipi bir ölçektir. FTÖ'nin yapı geçerliliğini sınamak için betimleyici faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğe ilişkin gerçekleştirilen geçerlik çalışması doğrultusunda veriler üzerinde KMO ve Bartlett testi değerleri hesaplanmıştır. Analiz sonuçlarına göre 24 maddeden oluşan finansal tutum ölçeğinin finansal tutuma ait özelliklerinin beklenen düzeyde olduğu ve yapılacak bireysel finansa ilişkin araştırmalarda ölçme aracı olarak kullanılabilabileceği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Bireysel Finans, Finansal Tutum, Finansal Planlama ve Yönetim, Ölçek, Öğretmen

**FOR TEACHERS IN THE FIELD OF PERSONAL FINANCE IN THE DEVELOPMENT OF
FINANCIAL ATTITUDE SCALE (FAS): RELIABILITY AND VALIDITY STUDY**

ABSTRACT

In this work, financial planning and management of individuals to determine their attitudes about the financial Financial Attitude Scale (FAS)'s reliability and validity study is described. The validity and reliability study of teachers in vocational and technical education has been worked on. Financial Attitude Scale (FAS) consisting of 24 items is a 5-point Likert-type scale. To test the construct validity of the FAS exploratory factor analysis and confirmatory factor analysis was conducted. Concerning the scale validity study performed on the data in accordance with the KMO and Bartlett's test were calculated. According to analysis of 24 items of the scale of financial attitudes is the expected level of the characteristics of financial attitudes. In future research about personal finance it can be used as a measurement tool.

Keywords: Personal Finance, Financial Attitudes, Financial Planning and Management, Scale, Teacher

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Ekonomik süreçlerdeki değişimler sonucu toplum içinde bireyin davranış biçimlerinde de önemli ve kalıcı değişimler olmaktadır. Günümüzde bir yandan bireylerin kendi finansal durumlarını kendilerinin idare etmesi yönünde giderek azalan oranda bir beklenti olması ve bir yandan da finansal ortamın giderek karmaşık hale gelmesiyle finansal konularda sorunlara ve endişelere yol açmıştır [2 ve 21]. Tüketici olarak birey azalan beklentileri ve artan endişeleri nedeniyle yeni tutum ve davranış biçimleri geliştirmektedir. İyi bir yaşam standardına ulaşmak, sahip olduğu varlıkları çoğaltarak yeni nesillerle aktarmak ve ekonomik açıdan güvenliği sağlamak gibi nedenlerle birey kendi yaşam dönemine uygun finansal planlama ve yönetime ihtiyaç duymaktadır.

Bireyin yaşamında finansal bilgiler ve tutumlar, gelecekteki davranışlarına ve bu davranışlara bağlı gerçekleşen iyilik hâllerinin temellerini oluşturmaktadır. Ayrıca bireylerin yaşadıkları finansal sorunlar olumsuz sonuçlar yaratabilmektedir. Finansal açıdan olgun olmak, finansal okuryazarlığın bir bileşeni olan finansal bilgi ve beceriye sahip olmaktır. Yani bilinçli seçimler yapmak, bütçe planlaması yapmak, harcamaları dengelemek, emeklilik ve tasarruf ihtiyaçlarını hesaplamak gibi finansal kaynakların kullanımına ait bilgi ve beceriye sahip olarak finansal tutum ve davranışlara yön vermek gerekmektedir [1, 4 ve 13].

Bireylerin finansal konulara karşı zaman zaman olumsuz tutumlar ortaya koyması ve bu olumsuz tutumlar sonucu bireyin finansal amaçlara ulaşma, finansal kararlar alma gibi finansal faaliyetlerde başarısına ciddi bir engel oluşturmaktadır. Bireylerin finansal konularda karşılaştıkları zorlukların başında finansal konulara karşı gösterilen bu olumsuz tutumlar gelmektedir. Bireyin finansal konulara karşı gösterdiği tutum, finansal konulara ilişkin duygu, düşünce, inanç ve davranışlarını organize eden bir eğilimdir [7, 11, 14, 22 ve 23].

Bireysel finansa karşı olumlu tutum geliştirmede düşünce ve kavramada bilinçlendirmek, inanç ve eğilim değişikliği sağlayarak davranış ve yaşam biçimini şekillendirmek amaçlanmalıdır. Finansal bilinç düzeyinin artmasıyla bilgi ve deneyimlerle yönlendirilen tutum, yaşam standardını ve düzeyinin belirleyicisi olacaktır. Bu anlamda kişinin olumlu tutum ve davranışa sahip olması finansal kararlarını ve dolayısıyla finansal başarısını etkileyecektir [5, 8, 16 ve 20].

Yaşam boyu finansal güvenlik için etkin finansal kararlar vermede; gerekli olan finansal kavramlar (enflasyon, mevduat, sigorta gibi) ve finansal ürünler (hisse senedi, tahvil, kredi gibi) hakkında bilgiye sahip olmak ve aritmetik ve finansal planlama yapabilmek için matematiksel beceriye sahip olmak finansal farkındalığın üstlendiği anlamlar arasındadır (Hastings, Madrian ve Skimmyhorn 2012:5). Bu bilince ve beceriye sahip bireyler hem dolandırıcılıktan ve finansal ürünlere ilişkin doğru değerlendirmelerde bulunarak yanlış yönlendirmelerden kaçınabilmekte, hem de karşılaştırma yaparak kendileri için en uygun ürünü kullanmaya teşvik edilmektedirler. Bu sayede finans sektöründe ise piyasa etkinliğinin ve rekabetin artmasına katkı şeklinde olacaktır. Bireylerin finansal bilgi ve farkındalık düzeyleri arttıkça, finansal kuruluşlardan bilgi ve anlaşılabilirlik açısından beklentisi de artacaktır. Bunun sonucu olarak da finansal piyasalarda şeffaflık ve anlaşılabilirlik artıracaktır. Ayrıca şikâyetler ve hukuki sorunların da azalmasını sağlayacaktır (TCMB 2011:84).

1.1. Bireysel Finansın Önemi (Importance of Personal Finance)

Birey yaşamını sürdürebilmek için sahip olduğu sınırlı kaynakları tutumlu tüketmek ve ihtiyaçlarını karşılarken gelir ve giderleri arasındaki dengeyi sağlamak zorundadır. Yaşamsal faaliyetler için kullanılacak gelirin kazanılmasından harcamaların yönetimine, tasarrufların yatırıma dönüştürülmesi gibi ekonomik faaliyetlerin yerine getirilmesi gerekmektedir. Bireysel finans genellikle kişisel para yönetimi, kişisel finansal planlama olarak adlandırılmaktadır.

Ekonomi alanı içinde bireysel finans; sahip olunan gelir ile yapılan harcamalar, geleceğe yönelik tasarruf ve yatırımlar, riskten korunma ve geleceğin güvence altına alınması için sigortalama ve refah seviyesini emekli olunca da korumayı içeren geniş bir kapsama sahiptir [5, 6, 17 ve 18].

Bireysel finans sadece para, yatırım, harcama, tasarruf alanlarını içermemektedir. Bireyin veya ailenin finansal kararlarının verilmesinde etkili olan prensipler, yaşam boyu devam eden bir süreç olarak ele alındığında sigorta, yatırım ve emeklilik gibi finansal planlama ve yönetim alanlarını da içermektedir [5 ve 12]. Bu konu çerçevesinde kişi, gelecekteki bir tarihte ne kadar kazancının olmasını istiyorsa, bu beklentinin sonucu olarak bu kazancı nasıl elde edebileceği konusunda dikkatli kararlar vermesi gerekir. Gelir nasıl arttırılabilir, gelirden ne kadar tasarruf edilebilir, giderler nasıl minimuma indirilebilir gibi sorular bu konu içerisinde değerlendirilmektedir. Bu konunun kapsamı geniştir. Bütçe, gelir, gider, emeklilik, yatırım, vergi, sigorta, eğitim gibi konular esasında bireysel finans ana başlığı altında ele alınmaktadır [15].

Bireysel finans yaşam boyu finansal kaynakları elde etmede, kullanmada ve korumada etkili olmayı sağlar. Aşırı borçlanmadan kaçınarak finansal faaliyetlerin kontrolünü artırır. İyi planlanmış ve etkili finansal kararlar almayı sağlar. Geleceğe finansal endişelerden uzak bir şekilde bakmayı sağlar [16 ve 12]. Bireysel finans, finansal planlama ve yönetim konusu ile yakından ilgilidir. Finansal başarıya ulaşmada eş zamanlı ve uzun vadeli planların geliştirilmesi ve uygulanmasıdır [5].

Bireysel finans dikkate alındığında planlama ve yönetim; finansal geleceği korur ve finansal başarının yakalanmasına yardımcı olur. Bu konuda yeterli düzeyde bilgi ve yeteneklere sahip olmak yaşamsal amaçlara ulaşmakla ve bunu yaparken sahip olunan uygun kaynaklar kullanılarak mümkün olan en yüksek faydayı sağlayarak finansal başarı elde edilebilir [5, 16 ve 23].

1.2. Finansal Planlama ve Yönetim-Finansal Farkındalık (Financial Planning and Management-Financial Awareness)

Ekonomik belirsizliğin ve değişimin hızlı bir şekilde yaşandığı son yıllarda etkili bir planlama ve yönetimde başarılı olmak oldukça güçleşmiştir. Finansal başarı, verilen kararın doğru olması kadar, zamanında verilmiş ve zamanında uygulanmış olmasını gerektirir. Bu nedenle bireyler, finansal durumlarını, karar verme süreçlerini ve finansal bakımdan yaşadıkları sorunlarla ve ihtiyaç duydukları konularla ilişkili farkındalıklarını (duygu ve düşüncelerini) belirleyerek eksiklerini gidermeleri gerekmektedir. Ancak finansal faaliyetlerin faydasına inanmak ve uygulamak, finansal farkındalığın temelidir [8 ve 20].

Finansal planlama ve yönetim, amaçları gerçekleştirilebilmek için kaynakları kullanarak planlar geliştirme ve uygulama sürecidir. Yalnızca tek bir plan değil, bireyin ya da ailenin istekleri karşılamak için sahip olunanlarla finansal endişelerin ve sorunların üstesinden gelmede yardımcı olan planlar dizisidir [6 ve 17].

Finansal planlama ve yönetim gerçekçi ve tutarlı ekonomik faaliyet planlarının önceden yapılması, finansal amaçlara ulaşabilmek için mevcut kaynakların dikkate alınması gerekmektedir. Çevre koşulları altında var olan sorunu, ihtiyacı, isteği ya da amacı belirleme, değerleri açıklama, kaynakları belirleme, karar verme, planlama ve uygulama, amaçlara ulaşma ve değerlendirme aşamalarını ve geri bildirimini içermektedir [6, 17, 24 ve 25].

Bireyin finansal kararlara ve finansal refaha ulaşmasını sağlamak için gerekli olan bilinç, bilgi, beceri, tutum ve davranışların bileşimi finansal farkındalığı oluşturmaktadır. Bireylerin finansal farkındalığa sahip olması finansal ürün ve kavramlar hakkında bilgi ve görüşlerini geliştirmesini, sahip olduğu bilgiyi yönlendirmesini, finansal risk ve fırsatları fark etmesini, daha bilinçli tercih yapmasını, yardım alacağı yerleri bilmesini ve finansal refahlarını artırmak için finansal faaliyetleri etkili bir şekilde yapmasını sağlamaktadır [26].

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Türkiye’de finansal kaynakların kullanımı ile ilgili çalışmalarda kullanılan bazı ölçme araçları [3, 9, 10 ve 19] bulunmakla birlikte, bu çalışmalardaki ölçekler incelendiğinde konunun daha kapsamlı ele alınması gerektiği görülmüştür. Konuyla ilgili yapılan çalışmalardan bazıları aşağıda verilmiştir:

“Kaynakların Yeterliliğinin Algılanması” (Perceived Adequacy of Resources-PAR) envanterinin uyarlama çalışmasında Rowland, Dodder, Nickols tarafından geliştirilen ve ölçekte fiziksel çevre, sağlık/fiziksel enerji, zaman, finansal (mali), bireyler arası, bilgi/beceri ve toplumsal kaynaklar olmak üzere toplam 7 konu değerlendirilmiştir [3].

Finansal yönetim sürecinden duyulan tatmin, finansal davranışlar ile öz-saygı arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada bireylerin para yönetimine ilişkin uygulamaları, tasarruf edebilme düzeyi ve yaşam düzeyini hiç tatmin edici bulunmayan konular arasında olduğunu tespit etmişlerdir. Öz-saygının finansal yönetim süreci, finansal durumdan duyulan tatmin ve finansal davranışlar üzerinde etkili olduğunu sonucuna ulaşmışlardır [9].

Ailelerin finansman risk yönetimine ilişkin tutum ve davranışlarını belirlemek amacı ile farklı sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin harcama, borçlanma, tasarruf ve yatırım yapma durumlarının tespit edildiği bir başka çalışmada ise 21-35, 36-50 ve 51-65 yaş olmak üzere üç gruba uygulanmıştır. Ailelerin finansman ve risk yönetimine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır [10].

Norvilitis, Szablicki, ve Wilson tarafından geliştirilen Finansal İyilik Hali Ölçeği’nin (FİHÖ), üniversite öğrencileri üzerinde geçerlik ve güvenilirliğini incelemek amacıyla yapılan çalışmada ise ölçek 246 üniversite öğrencisine uygulanmış ve ölçüt geçerliliğini sınamak amacıyla Kredi Kartına Yönelik Tutumlar Ölçeği (KKTÖ) kullanılmıştır [19].

Bireysel finans konusunda yapılan çalışmalar para yönetimi, tasarruf, yatırım ve sigorta konuları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Ülkemizde tüm finansal konuları içerisinde bulunduran bireylerin finansal tutumlarının ölçülmesinde kullanılacak ölçme araçları konusunda bir boşluk bulunmaktadır. Bu durum bireylerin finansal başarıyı yakalamada önemli rolü olan finansal tutumlara yönelik bir ölçme aracının gerekliliğini ve önemini ortaya koymaktadır.

Bu çalışmayla, bireysel finansa ilişkin tutum davranışlarını ölçebilecek güvenilir ve geçerli bir araç geliştirmek amaçlanmıştır. Geliştirilen tutum ölçeğinin alana ışık tutacağı düşünülmektedir.

3. YÖNTEM (METOD)

3.1. Çalışma Grubu (Participants)

Araştırmada çalışma grubu olarak Aile Ekonomisi ve Beslenme Öğretmenliği programından mezun olmuş ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda öğretmenlik yapan bireylerdir. 2012-2013 eğitim ve öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapan, random yoluyla seçilen ve araştırmaya katılmayı kabul eden 139 öğretmenden oluşmaktadır. Çalışmaya öğretmenlerin seçilmesinin nedeni bireyleri yönlendiren ve etkileyen kişi olarak öğretmen önemli bir yere sahiptir. Öğretmenin sergilediği tutum ve davranışlar, olayları yorumlama biçimi, sahip olduğu bilgisi ve niteliğiyle dikkat çekmektedir. Ayrıca öğretmenler öğrenmeyi sağlama ve değerlendirme, güven verme, toplumda lider olma ve aile üyeliği gibi rol ve sorumluluklara sahip olması nedeniyle bu grup seçilmiştir.

3.2. İşlem Yolu (Proceeding)

Finansal tutum ölçeği oluşturulurken ilgili literatür ve uzman yargısı sonucunda araştırmacı tarafından Likert tipi tutum ölçeği şeklinde 57 maddelik bir madde havuzu hazırlanmıştır. Hazırlanan taslak tutum ölçeğinin bireylerin finansal planlama ve yönetim konusundaki duygu, düşünce ve davranışlarını ölçüp ölçmediği Gazi Üniversitende görevli iki öğretim üyesi tarafından incelenmiştir. Alınan görüşler doğrultusunda ifadeler gözden geçirilerek madde sayısı 24'e indirilmiştir. Taslak form önce 10 kişilik bir öğretmen grubuna uygulanmış, ifadelerin anlaşılabilirliği ile yanıtlanma konusundaki ölçeğin kullanılabilirliği gözden geçirilmiştir. Daha sonra, 24 maddelik form geçerlik ve güvenilirlik analizleri için 139 kişilik bir öğretmen grubuna uygulanmıştır (EK-1). Elde edilen veriler üzerinde FTÖ'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır.

3.3. Ölçme Aracının Geliştirilmesi (Improving the Measurement Tool)

Ölçme aracı 24 maddeden oluşan Likert tipi bir ölçektir. Ölçekteki seçenekler çoktan seçmeli madde formatına sahip testte her madde için 1-5 arasında derecelendirilerek puanlanmış ve "5=Kesinlikle Katılıyorum, 4=Katılıyorum, 3=Kısmen Katılıyorum, 2=Katılmıyorum ve 1=Hiç Katılmıyorum" biçiminde sıralanmış ve belirtilen çalışma grubundaki öğretmenlerden, finansal konulara yönelik tutumlara ilişkin, bu görüşler arasında kendilerine en uygun olan birini seçmeleri istenmiştir. Ölçekten tek bir toplam puan alınabilmekte ve ölçekten alınabilecek en düşük puan 24, en yüksek puan 120'dir. Puanın yüksek olması bireysel finansa yönelik olumlu tutumun yüksek olduğu şeklinde değerlendirilmektedir.

3.4. Verilerin Analizi (Data Analysis)

Verilerin toplanması işleminden sonra elde edilen bilgiler istatistik işlemlere hazır hale getirilmiştir. Verilerin analizi SPSS ve LISREL kullanılarak yapılmıştır. Finansal Tutum Ölçeği (FTÖ)'nin yapı geçerliği için faktör yapısını incelemek amacıyla betimleyici faktör analizi (EFA) yapılmıştır. Maddeler 1-5 arası puanlandıklarından, faktör analizi polikorik korelasyonlar üzerinde WLSV (Robust Weighted Least Squares- En Küçük Kareler) faktör elde etme yöntemi kullanılarak Mplus 6 paket programında yapılmıştır. Faktör analizi, Factor 9.2 paket programında tekrarlanmıştır. Analizlerde maddelerin faktör yükleri, açıklanan varyans oranı ve

özdeğerler grafiği incelenmiştir. Maddelerin faktör yükleri en az 0.40 olarak seçilmiştir. Aynı zamanda doğrulayıcı faktör analizi de yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirliği için Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmıştır.

4. BULGULAR (FINDINGS)

Bu bölümde Finansal Tutum Ölçeği (FTÖ)'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

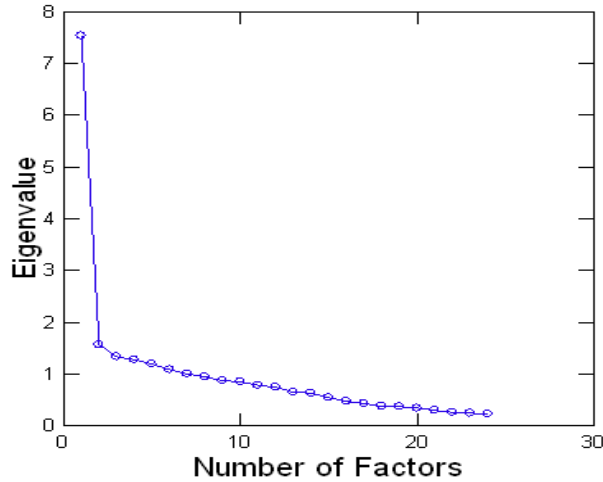
4.1. Çalışma Grubuna Ait Özellikler

(The Characteristics of The Study Group)

FTÖ'ni geliştirmek için çalışmaya katılan 139 kişiden 54'ü kadın (%38,8) ve 85'i erkektir (%61,2). Bu bireylerin yaşları en düşük 23, en yüksek 61 ve yaş ortalaması 34,06'dır ($\pm 8,7847$). Bireylerin 65'i bekar (%46,8) ve 74'ü evlidir (%53,2). Aylık toplam gelir ise en düşük 750, en yüksek 4700 ve gelir ortalaması 2033,43 \pm 608,909 Türk lirasıdır.

4.2. Finansal Tutum Ölçeği (FTÖ)'nin Geçerliliğine ve Güvenilirliğine İlişkin Bulgular (Financial Attitude Scale (FAS)'s Findings on Validity and Reliability)

Her iki analiz programından (Mplus 6 ve Factor 9.2) elde edilen sonuçlar farklı kriterler (özdeğerlerin 1'den büyük olması ve özdeğerler grafiğindeki (scree plot) keskin kırılma yanında, paralel ve MAP test sonuçları) göz önünde bulundurularak incelenmiş, böylelikle testten elde edilebilecek faktör sayısı belirlenmiştir. Analiz sonucunda KMO= 0.77, Barlett Küresellik testi₍₂₇₆₎= 1030.5; p= 0.000 bulunmuştur. EFA sonrasında elde edilen özdeğer katsayısı faktör sayısına karar vermede etkili olmuştur. Faktör özdeğerine dayalı olan özdeğerler grafiği Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. Finansal tutum ölçeği EFA sonucu: scree plot
(Figure 1. Financial attitude scale EFA result: scree plot)

Şekil 1'de, I. boyutun özdeğeri 7.68 olup; bu oran açıklanan toplam varyansın %35'i kadardır. Grafikte I. boyutla diğerleri arasında büyük bir kopma (uzaklık) görülmektedir. Paralel analiz, MAP test sonuçları da tek boyutlu faktör analizini önermektedir. Bu bulgular, ölçeğin tek boyutlu olduğuna işaret etmektedir. Testin faktör yapısının tek boyutlu olduğu düşünülerek, analiz tekrarlandığında elde edilen faktör yükleri (madde - faktör korelasyonları) Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. FTÖ madde-faktör ilişkileri (Yükler)
(Table 1. FAS item-factor relationships (Loads))

Madde	Faktör Yük	Madde	Faktör Yük	Madde	Faktör Yük	Madde	Faktör Yük
M1	0.54	M7	0.46	M13	0.62	M19	0.59
M2	0.59	M8	0.66	M14	0.57	M20	0.47
M3	0.57	M9	0.63	M15	0.61	M21	0.58
M4	0.61	M10	0.61	M16	0.60	M22	0.67
M5	0.48	M11	0.69	M17	0.65	M23	0.58
M6	0.51	M12	0.66	M18	0.48	M24	0.57

Tablo 1’de görüldüğü gibi, madde-faktör yükleri 0.46-0.69’dur. Madde toplam korelasyonları 0.35 ile 0.55 arasındadır. EFA ile tanımlanan tek boyutlu modelin yeni bir örnekte çalışıp çalışmadığını kontrol etmek için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Bu sayede maddelerin temsil güçleri araştırılmış ve birbirleriyle olan ilişkileri değerlendirilmiştir. Yapılan DFA ile modele ilişkin uyum indeksleri kullanılarak ölçekteki maddeler değerlendirilmiştir. Buna göre $\chi^2_{276} = 2136.32$; $p=0.00$; $RMSEA=0.06$ (GA: 0.05-0.08); $CFI=0.92$ ve $SRMR=0.09$ ’dur. $RMSEA$ ve $SRMR$ ’nin 0.10’nun altında; CFI ’nin 0.90-0.95’in üstünde olması, modelin kabul edilebilirliğine işaret etmektedir. Bu sonuca göre tek boyutlu çözümün maddeler arasındaki ilişkiyi daha iyi açıkladığı görülmüştür. Ölçekten elde edilen ölçümlerin iç tutarlık katsayıları (Cronbach alpha) 0.97, (McDonald’s Omega) 0.92’dir.

24 maddeden oluşan bu tutum ölçeğinde alınabilecek en yüksek puan 120, en düşük puan ise 24 olmaktadır. Ölçekten alınan en yüksek puan 120 en düşük puan ise 59 olmuştur. Bu çalışmada bireysel finans alanında finansal tutum ölçeğinde puan ortalaması 91,662±15,848 olarak bulunmuştur.

5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ (ASSESSMENT AND CONCLUSION)

Bu çalışma ile bireylerin bireysel finansa ilişkin finansal tutumlarını belirlemeye yönelik bir ölçme aracı geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bireysel finansa ilişkin tutumun oluşturulması ve geliştirilmesi bakımından bireylerin kendilerine olan inançları, finansal sorunlarla baş etme yolları ve finansal durumlarına yönelik davranışları etkilemektedir.

Finansal Tutum Ölçeği (FTÖ) 24 maddeden oluşmaktadır. FTÖ’nin geçerlik çalışmasında yapı geçerliğini sınamak için betimleyici faktör analizi yapılmış ve analiz sonuçlarına göre ölçeğin toplam varyansın %35.0’ını açıklamaktadır. Ölçeğin madde - faktör yükleri 0.48-0.69 olarak bulunmuştur. Faktör elde etme yöntemlerinin sonuçlarına göre ölçek, tek boyutlu bir ölçektir. Ölçeğin alpha güvenirlik katsayısı 0.97 olarak hesaplanmıştır. Analiz sonuçlarına göre ölçeğin KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) değeri 0.77, Bartlett Küresellik testi₍₂₇₆₎=1030.5; $p=0.000$ olarak bulunmuştur. Bartlett testinin sonucu 0.001 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu sonuçlara göre ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu söylemek mümkündür.

Çalışma grubunun tamamının yükseköğretim düzeyine sahip öğretmenlerden oluştuğu için araştırmanın bir sınırlılığı olarak karşımıza çıkmaktadır. Sonuçların bu sınırlılık çerçevesinde değerlendirilmesi doğru olacaktır. İleriki araştırmalarda ölçeğin daha düşük eğitim düzeyine sahip ve başka meslek grubu üzerinde geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılabilir. Sadece öğretmenlerin tutumuna yönelik olması nedeniyle esnaf, öğrenci, özel meslek sahibi ve özel şirkette çalışan bireylerin sergileyebilecekleri davranışlar hakkında net yorumlar getirmek doğru olmaz. Bu nedenle ileriki çalışmalarda

örneklemenin temsil gücü bu tür kesimlere de ölçeğin uygulanmasıyla geliştirilebilir. Bu yönde sürdürülecek araştırmalarda bireysel finans, aile ve finansal danışmanlık alanında yürütülecek araştırmalarda önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

NOT (NOTICE)

Bu çalışma Gazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından 08/2010-13 kodlu proje olarak desteklenen, Prof.Dr. M. Hamil NAZİK danışmanlığında Araş.Gör.Dr. Neslihan ONUR tarafından hazırlanmış olan "Öğretmenler için Finansal Planlama ve Yönetime İlişkin İnteraktif Eğitim Modeli" başlıklı doktora tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Akyol, C., (2010). Finansal farkındalığın yatırımcı tercihlerine etkileri: özel bankacılık çalışanlarında finansal farkındalık üzerine bir araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
2. Altıntaş, K.M., (2008). Bireysel yatırımcılar açısından finansal eğitimin önemi "toplumda finansal okuryazarlık düzeyinin yükseltilmesi ve bireylerde asgari finans kültürü oluşturma süreci. İstanbul: Türk Sigorta Enstitüsü Vakfı. Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları-14.
3. Çopur, Z., Şafak, Ş. ve Terzioğlu, G., (2008). Kaynakların yeterliğinin algılanması ölçeğini uyarlama çalışması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education) 35: ss:65-74.
4. Eryılmaz, A., (2011). Pozitif psikoterapi ve gelişimsel rehberlik bağlamında ergenler için bütçe yönetme konusunda sınıf rehberliği programı. Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi Uluslararası E-Dergi. 1 (1), ss: 1-17.
5. Garman, E.T. and Forgue, R.E., (2006). Personal finance. (8th edition). Boston. New York: Houghton Mifflin Company.
6. Goldsmith, E.B., (2005). Consumer economics issues and behaviors. New Jersey: Pearson Printice Hall, Upper Saddle River.
7. Goldsmith, E.B., (2000). Resource management for individual and families. (Second edition). Minneapolis/St. Paul, United State Of America: Wadsworth/Thomson Learning.
8. Gönen, E. ve Özmete, E., (2006). Bireylerin finansal inançları, kaygıları ve satın alma davranışları açısından finansal yönetim uygulamaları. Sosyolojik araştırmalar. e-dergi. Web: http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/makaleleler_cerceve.htm adresinden 25 Şubat 2009'de alınmıştır.
9. Gönen, E. ve Özmete, E., (2007). Finansal refah: finansal yönetim sürecinden duyulan tatmin, finansal davranışlar ile öz-saygı arasındaki ilişkinin incelenmesi. Aile ve Toplum. Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi, 3(11), ss:57-69.
10. Hayta, B.A., (2008). Ailelerin finansal risk yönetimine ilişkin tutum ve davranışlarının incelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
11. Hira, T.K., (1997). Financial attitudes, beliefs and behaviours: differences by age. Journal of Consumer Studies and Home Economics, (21), pp:271-290.
12. Kapoor, J.R., Dlabay, L.R., and Hughes, R.J., (2004). Personal finance. New York: McGraw Hill Irwin Companies.
13. Mayer, R.N., Zick, C.D., and Marsden, M., (2011). Does calculating retirement needs boost retirement savings? The Journal of Consumer Affairs, Volume:45, Number:2, pp:175-200.

14. Miller, R.L. and Stafford, A.D., (2000). Economics education for consumers. Cincinnati, Ohio: South-western Educaiton Publishing.
15. Mutlu, L., (2007). İnternet ortamında yatırımcılara yönelik finansal bilgilerin analizi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
16. Nazik, M.H. ve Ersoy, S., (2006). Aile ekonomisi. Ankara: Gazi Kitabevi.
17. Richards, R.M., Cooper, S.K., and Fraser, D.R., (1984). Personal finance. United States of America: Scott, Foresman and Company.
18. Rosefsky, R.S., (1996). Personal finance. (6th edition). New York: John Wiley&Sons, Inc.
19. Sunal, O., (2012). Finansal iyilik hali ölçeği (FİHÖ): geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Ege Akademik Bakış, 12 (2), ss:209-214.
20. Temizel, F. ve Bayram, F., (2011). Finansal okuryazarlık: Anadolu üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) öğrencilerine yönelik bir araştırma. Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 12(1), ss:73-86.
21. T.C.M.B. (Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası) (2011). Özel konular-finansal istikrar raporu. Kasım: 55-94. Ankara: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası.
22. Vitt, L.A., (2004). Consumers' financial decisions and the psychology of values. Journal of Financial Service Professionals,16, pp:68-77.
23. Winger, B.J. and Frasca, R.R., (1989). Personal finance an integrated planning approach. (2nd edition). Columbus, Ohio: Merrill Publishing Company.
24. Harrison, D., (2005). Personal financial planning theory and practice. Edinburgh Gate, England: Pearson Prentice Hall.
25. Gönen, E. ve Özgen, Ö., (2001). Aile ekonomisi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Ev Ekonomisi Yüksekokulu. Yayın No: 1517, Yardımcı Ders Kitabı:470.
26. Atkinson, A. and Messy, F.A., (2012). Measuring financial literacy: results of the OECD/International Network On Financial Education (INFE) pilot study, OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions, No. 15, OECD Publishing. Web: <http://dx.doi.org/10.1787/5k9csfs90fr4-en> adresinden 04 Ocak 2013 tarihinde alınmıştır.

EK-1

FİNANSAL TUTUM ÖLÇEĞİ (FTÖ)

Sayın Katılımcı,

Bu ölçek, "Finansal Planlama ve Yönetim"e ilişkin tutumlarınızı belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıda "Finansal planlama ve Yönetim"e ilişkin tutumunuzu belirlemeyi amaçlayan 24 adet cümle bulunmaktadır. Her cümlenin karşısında beş (5) cevap seçeneği vardır. Seçenekler "tamamen katılıyorum", "katılıyorum", "kısmen", "katılmıyorum", "hiç katılmıyorum" şeklinde verilmiştir. Her bir cümleyi dikkatlice okuduktan sonra, cümlelere ne derece katıldığınızı belirlemek için cümlelerin sağındaki seçeneklerden size en uygun olan yalnız bir tanesini (X) işareti koyarak işaretleyiniz. İşaretlediğiniz seçeneklerin doğru ya da yanlış olması söz konusu değildir. Cümlelerden hiçbirini cevapsız bırakmayınız. Araştırmaya gösterdiğiniz katkı için teşekkürlerimi sunarım.

Araş.Gör.Dr. Neslihan ONUR

No	Finansal Tutumlar	Tamamen Katılıyorum (5)	Katılıyorum (4)	Kısmen (3)	Katılmıyorum (2)	Hiç Katılmıyorum (1)
1	Harcamalarımda zorunlu ihtiyaçlarıma öncelik veririm.					
2	Taksitle satın alma harcama miktarını artırır.					
3	Kredi kartına taksit uygulaması harcamaları artırır.					
4	Promosyon ve indirimler alışverişlerde kredi kartı kullanımını artırır.					
5	Geliri artırmanın yolu parayı akıllıca kullanmaktır.					
6	Satın alınan ürünlerin fatura, fiş, garanti belgelerini saklarım.					
7	Alışverişte kredi kartı kullanmak kolaylık sağlar.					
8	Kredi kartının maksimum limitine ulaşılmaması gerekir.					
9	Kredi kartı borcunun tamamı ödenmelidir.					
10	Yüksek miktardaki harcamalar (ev, araba almak gibi) için borçlanılabilir.					
11	Borcum varken yeni bir borca girmek kötü bir durumdur.					
12	Beklenmedik durumlar için kenara para koyulması gerekir.					
13	Düzenli olarak tasarruf yapılmalıdır.					
14	Tasarrufların en risksiz yatırımda değerlendirilmesi gerekir.					
15	Yatırımların nereye yapılacağı konusunda aile üyelerinin fikrini alırım.					
16	Gayrimenkule (ev, arsa, dükkan vs.) yapılan yatırım güvenlidir.					
17	Sigorta, maddi ve manevi zararlara karşı güvence sağlar.					
18	Sigorta yaptırmak can ve mala gelebilecek zararları azaltır.					
19	Sigortasız bir araca binmek risk taşır.					
20	Emeklilikte sağlık harcamalarımın artacağını düşünüyorum.					
21	Vasiyetname mal varlığının paylaşımı için önemlidir.					
22	Herkes vasiyetnameye sahip olmalıdır.					
23	Vasiyetname güncel tutulmalıdır.					
24	Para ile ilgili bilmediğim konuları öğrenmek isterim.					